וועטער: קלאר און קאלט.

זון אויפגאנג — 8.15
זון אונטערגאנג — 5.04

די איינציגע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדא עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

Vol. 20, No. 16. Winnipeg, Wed. Jan. 22, 1930. Published daily except Saturday and Sunday.

דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און יום טוב

מיטוואך כ״ב טבת, תר״צ.

אמעריקאנער אידן וועלן קאנען גרינדן קא-אפעראטיווע פאבריקן פאר זייערע דעקלאסירטע קרובים אין רוסלאנד

נייער ארט פלאן פון גרויסער וויכטיקייט

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

מאסקווע, יאנו. 22 (איטא). — אמעריקאנער אידן וועלן איצט האבן די געלעגנהייט צו העלפן זייערע קרובים אין סאוועט רוסלאנד אריינצוטרעטן אין אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, לויט דעם נייעם פלאן אויסגעארבעט פונ׳ם "ארט".

עס ווערט באקאנט, אז דער "ארט" האט בדעה צו גרינדן ספעציעלע אידישע פאבריקן אויף אן אקציאנערן באזיס ("שערהאלדינג"). יעדער קרוב אויף יענער זייט ים קאן קויפן אן אקציע דורכ׳ן "ארט", און דערמיט געבן זיין קרוב אין רוסלאנד א מעגלאכקייט צו ווערן אן ארבעטער, און גלייכצייטיק אויך א שותף אין דער פאבריק.

ווען דער דאזיקער איינגעארדנטער קרוב זאל באשליסן שפעטער ארויסצוגיין פון דער פאבריק, וועט ער קאנען קריגן די פולע סומע פון זיין אקציע צוריק געצאלט אין סאוועטישן געלט.

פאר׳ן געלט איינגעצאלט פאר די אקציעס אין אמעריקע, וועט דער "ארט" באשטעלן מאשינען און מאטעריאלן וואס זיינען נויטיק פאר די געפלאנטע פאבריקן, וועלכע וועלן דארפן ארבעטן אין אנקלאנג מיט די סאוועטישע קאאפעראטיווע געזעצן און אונטער אויפזיכט פון די סאוועטישע ארגאנען.

דער "ארט" וועט פארזארגן די פאבריקן מיט טעכנישער הילף און מיט אינסטרוקטארן, צו לערנען די קרובים די ארבעט.

עס ווערט פארשטאנען, אז געוויסע הענדלער וועלן אריינגענומען ווערן אין אזעלכע פאבריקן אן וועלכע ס׳איז שטערונגען, ווען קרובים פון יענער זייט ים קויפן די אקציעס פאר זיי.

—(::)—

פארבאטן אנצוצינדן ליכט ביי כותל מערבי

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

ירושלים, יאנו. 22 (איטא).— די אידן האבן ניט קיין רעכט צו ברענען ליכט ביים כותל-מערבי, ווי עס האט זיך ארויסגעוויזן דעם מאנטאג ביי טאג.

צוואנציק יונגע אראבער זיינען צוגעקומען צום כותל-מערבי דעם מאנטאג נאכמיטאג, און האבן אומגעווארפן די לייכטער מיט די ליכט וואס די מתפללים האבן דארטן אנגעצונדן. ווען די מתפללים האבן זיך ווענן דעם באקלאגט צו אן אראבישן פאליציסט, האט ער זיי געענטפערט, אז די אראבער זיינען געווען גערעכט, ווייל צו ברענען ליכט ביים כותל מערבי איז פארבאטן, — לויט א מעלדונג פון "דאר היום".

—(::)—

חזן א. שטיינבערג אין רעדזשיינע דעם שבת

די אידן פון רעדזשיינע וועלן האבן די געלעגנהייט צו הערן חזן א. שטיינבערג, פון דער היגער עטרת-ישראל שול, דעם פרייטאג און שבת, זונטאג אוונט וועט ער געבן א גרויסן קאנצערט פון חזנ׳ישע נגונים און וועלטלאכן געזאנג.

ראדיא קויפער געפינט אויס, אז זיין ראדיא איז געווען א ווילדע מציאה, און - וואס ביליק איז טייער

ווי עס ווייזט אויס האט א געוויסער אירלענדער פון סט. באניפייס, וועמעס נאמען די פאליציי וויל דערוויל ניט פארעפנטלאכן, געמוזט באגעגענען אימיצן מיט לייריקע עמער, אדער א שווארצע קאץ איז איבערגעלאפן זיין וועג ווען ער איז געגאנגען קויפן א ראדיא.

כדי ניט צו פארשלאפן די געלעגנהייט צו הערן די רעדעס פון דעם קעניג און די דעלעגאטן פון דער פלאטן קאנפערענץ, איז דער אירלענדער אפגעזעסן מאנטאג א גאנצע נאכט ביז 5 אזייגער פארטאג, און ער האט מיט אומגעדולד געווארט צו הערן ווי אזוי זיין ראדיא וועט אים איבערגעבן די רעדעס אזש פון לאנדאן, ענגלאנד.

ענדלאך איז געקומען זיין גליקלאכע צייט און ער האט נעכטן פארטאג מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט און הנאה געהערט יעדעס ווארט וואס זיין ראדיא האט אים איבערגעגעבן. זיין צופרידנהייט איז געווען אזוי גרויס אז ער האט זיך ממש געווארפן קושן זיין ראדיא וואס האט זיך ארויסגעוויזן צו זיין אן אנטיק פאר בלויז 125 דאלאר.

אבער שטענדיק געפינט זיך אימיצער וואס צעשטערט אייך אייער פרייד. אין דער צייט פון זיין גרויסן ענטוזיאזם זיינען צו אים אין שטוב אריינגעקומען פאליציסטן און זיי האבן אים דערקלערט אז דאס איז צום לעצטן מאל וואס ער האט הנאה פון זיין ראדיא. אויף זיין פראגע "פארוואס ?", האבן זיי אים געענטפערט אז די דאזיקע ראדיא איז דעם 16טן יולי ארויסגע׳גנב׳עט געווארן פון דער היים פון מר. דזשעק נאט, א פראמינענטער מינינג מאן, פון 1030 וועלינגטאן קרעסענט, און אז די דאזיקע ראדיא איז אימפארטירט געווארן פון די שטאטן און קאסט $1,500.

די גנבים האבן די ראדיא פארקויפט צו א "סעקאנד-הענד דילער" און דער אירלענדער האט עס געקויפט פאר $125. די פאליציסטן האבן אויסגעדריקט זייער באדויערן, אבער זיי האבן גארנישט געקאנט העלפן, און זיי האבן געמוזט צונעמען די ראדיא.

דעם אירלענדערס איינציקע צופרידנהייט איז וואס ער האט צום ערשטן מאל געהערט רעדן דעם קעניג. אבער אים איז ניט געפעלן דער פרייז וואס ער האט באצאלט פאר דער דאזיקער פריווילעגיע.

—(::)—

קאנפערענץ פאר "ציש"א" שולן אין פוילן

ווי עס איז שוין געמעלדעט געווארן, איז קיין אמעריקע די טעג אנגעקומען א דעלעגאציע פון דער צענטראלער אידישער שול ארגאניזאציע אין פוילן, — די שול טוער נ. בוקסבוים און י. פאט. זייער אויפגאבע איז צו באקאנען די אמעריקאנער און קאנאדער אידן מיט די אידישע שולן אין פוילן, און זאמלען מאטעריאלע הילף פאר זיי.

אין פארבינדונג מיט דעם פארופן די היגע לינקע פועלי ציון א קאנפערענץ אויף מאנטאג, 27טן יאנואר, 9 אוונט, אין פרץ-אינסטיטוט, צו ארגאניזירן א קבלת-פנים דא פאר דער דעלעגאציע און זיין באהילפיק איר אין איר ארבעט. אלע ארגאניזאציעס פאראינטערעסירט אין דער אידישער שול ארבעט זיינען געבעטן צוצושיקן זייערע דעלעגאטן.

—(::)—

פאסאזשירן פון ליטויניא קומען אן

לויט א ידיעה צו הער באלטיק אמעריקא-ליין, האט די שיף ליטויניא פאר שפעטיקט צוליב דעם שלעכטן וועטער. די פאסאזשירן פון דער שיף קומען אן קיין וויניפעג דעם שבת, יאנו. 25טן, 7.15 אוו.

בייטראגן פאר דעקלאסירטע הויבן אן אנקומען אין "דאס איד. ווארט"

דאס שטעטל באסעווער, מאנ., האט דעם כבוד צו זיין די ערשטע צוצושיקן א בייטראג פון דער קליינער אידישער געמיינדע פאר׳ן פאלקס-געצייג קאמפיין פאר די דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד. אויף א טי פארטיע פאר דעם פאנד ביי מר. און מרס. צבי שליסטער דארטן איז געזאמלט געווארן $28, און דאס געלט איז צוגעשיקט געווארן צו "דאס אידישע ווארט" פאר דעם צוועק (די נעמען פון די מנדבים וועלן באזונדערס פארעפנטלאכט ווערן).

דער פאלקס געצייג קאמפיין אפעלירט איצט צו אלע אידן פון מערב קאנאדע צוצושיקן זייערע בייסטייערונגען פאר דעם קאמפיין, אינדארסירט פון די אנגעזעענסטע אידישע פירער פון די פאראייניקטע שטאטן און קאנאדע, פון אלע ריכטונגען, און אויך פון די וויניפעגער אידישע פארשטייער.

בייסטייערונגען זאלן געשיקט ווערן אדער דורך "דאס אידישע ווארט", אדער דירעקט צום קאסירער פונ׳ם קאמפיין, דר. ד. מ. דזשענאף.

צוויי פון די גרעסערע אידישע קהלות אין דער וועסט, קאלגארי און עדמאנטאן, האבן שוין געטאן זייער גוטע ארבעט אויף דעם געביט. עס ווערט דערווארט, אז די אנדערע אידישע ישובים זאלן נאכטאן זייער ביישפיל.

ווערט נאציאנאלער פארזיצער פון נאציאנאל פאנד

פרעד מ. סורעס

לויט א ידיעה פון מאנטרעאל, איז פרעד מ. סורעס, פון וויניפעג אויף דער ציוניסטישער קאנווענשאן באשטימט געווארן צום אמט פון נאציאנאלן פארזיצער פונ׳ם נאציאנאל פאנד ראט.

—(::)—

דר. קויפמאן אין מערב קאנאדע ארום מארט 1

לויט א טעלעגראמע פון דר. י. קויפמאן צו זיינע פריינט דא, געפינט ער זיך איצט אין קאליפארניע, און, אויף זיין וועג צוריק וועט ער מאכן זיין מאשרוט דורך מערב קאנאדע, אנקומענדיק קיין וואנקאווער ארום מארט 1טן.

אינגאנצן קאן דר. קויפמאן פארברענגען אין מערב קאנאדע ארום צוויי וואכן צייט, ביז אן ערך מארט 15טן. אין וויניפעג וועט ער זיך אפשטעלן בלויז אויף א טאג — צוויי. די פונקטן אין מערב קאנאדע וואס ווילן ארראנזשירן לעקציעס מיט דר. קויפמאן, זיינען געבעטן צו שטעלן מיט מר. י. העסטרין, 216 מעקאינטייר בלאק, וויניפעג.

—(::)—

הברונ׳ער אידן נייען דערקענען געראובטע זאכן

ירושלים, יאנו. 22 (איטא). — אונטער דער וואך פון בריטישע אפיצערן, זיינען פון דאנען אפגעפארן קיין חברון פינף-און-זיבעציק פון די לעבן פארבליבענע חברונ׳ער אידן. דער צוועק פון זייער רייזע איז צו באטראכטן און צו דערקענען די זאכן וואס די אראבער האבן אנגערויבט אין די אידישע הייזער אין דער צייט פון די ראיאטן און וועלכע מען האט ביי זיי צוגענומען.

די געראובטע זאכן פילן אן צוויי ווערהייזער.

—(::)—

בלויז איין אימיגראנט צוריקגעקערט אין זעקס חדשים

לויט א באריכט פון קאנאדער אידישן אימיגראנטן הילף פאראיין, זיינען קיין האליפאקס און קוועבעק אנגעקומען 253 פאסאזשיר שיפן פון די זעקס חדשים פון יוני 1, ביז נאוו. 30טן, 1929. זיי האבן געבראכט אין לאנד 95,433 אימיגראנטן, פון וועלכע 2,087 זיינען געווען אידיש.

22 פון די אידישע אימיגראנטן זיינען פארהאלטן געווארן, אבער 21 זיינען דער נאך באפרייט געווארן א דאנק דער הילף פונ׳ם פאראיין. בלויז איינער פון די 2,087 אידישע אימיגראנטן איז דעפארטירט געווארן.

—(::)—

אינדישער נאציאנאלער קאנגרעס ווערט אפגעהאלטן

באמבעי, אינדיע, יאנו. 21. — מאהאטמא גאנדי, דער הייליקער מאן און פירער פון דער אומאפהענגיקייט באוועגונג אין אינדיע האט געבענטשט דעם אינדיאנער נאציאנאליסטישן קאנגרעס אין דעם קליינעם דארף קהאקהערטשי, ארום קאטיפארא און צענטראל אינדיע, וואו די פארמערס גיבן אן אויסערגעוויינלאכן ביישפיל פון דער ארבעט פון דעם נייעם ווידערשטאנד קאמפיין קעגן דעם בריטישן געזעץ.

די פארמערס פון דעם דאזיקן דארף האבן זיך אפגעזאגט צו צאלן שטייערן און זיי האבן שוין געהאט קאנפליקטן מיט דער פאליציי. אכצן פארמערס זיינען שוין ארעסטירט געווארן.

מאניטאבא לעגיסלאטור נעכטן געעפנט

פראגראם פון סעסיע אנגעצייכנט אין רעדע פון טראן

מיט די געוויינלאכע צערעמאניעס איז נעכטן 3 אזייגער בייטאג, געעפנט געווארן די 1930 סעסיע פון דער מאניטאבער לעגיסלאטור. לייטענאנט גאווערנאר דזש. ד. מעקגרעגאר האט פארגעלייענט די רעדע פון טראן, אנצייכענענדיק דאס פראגראם פון דער סעסיע.

די רעדע האט אנגעוויזן, אז איינע פון די וויכטיקסטע פראגעס אויפ׳ן סדר היום פון דער לעגיסלאטור וועט זיין ווענן דער פארקלענערונג פונ׳ם לאנד שטייער און די שאפונג פון אנדערע קוואלן פאר דער הכנסה וואס די רעגירונג וועט דורכדעם פארלירן.

די פראגע ווענן דער גוטהייסונג פונ׳ם אפמאך צווישן דער פראווינציעלער און דער דאמיניאן רעגירונג ווענן איבערגעבן די נאטירלאכע רייכטימער צו דער פראווינץ, וועט אויך פארנעמען א וויכטיקן פלאץ אין די פארהאנדלונגען.

רעפארמען וועלן פארגעשלאגן ווערן פאר דעם עלטער פענסיע אקט. א רעוויזיע פון דעם פאבליק סקול אקט, פון דעם ירושה אקט און פון די וועג-פארקער רעזאלוציעס וועט פארגעשלאגן ווערן.

עס וועט אויך פארגעשלאגן ווערן געזעצגעבונג פאר דעם מער ווירקזאמען קאנטראל פון געוויסע צדקה אינסטיטוציעס און פארשיידענע קלאסן פון פארזיכערונג געזעלשאפטן.

די רעגירונג פלאנט צו פייערן דאס יאר אויף א געהעריקן אופן דעם 60-יאריקן יובילי פון מאניטאבעס אריינטריט אין דער קאנפעדעראציע.

די לעגיסלאטור וועט היינט האבן א זיצונג, וואו א פארשלאג גוטצוהייסן די רעדע פון טראן וועט געמאכט ווערן פון א פארשטייער פון דער רעגירונגס פארטיי, י. אינגאלדסאן, פון גימלי.

פלאטן קאנפערענץ גייט אן מיט פארהאנדלונגען

לאנדאן, יאנו. 22. — די פינף-מאכטן פלאטן איז נעכטן געעפנט געווארן מיט דער רעדע פון קעניג דזשארדזש און פון די פארשטייער פון די דעלעגאציעס, אין סט. דזשיימס פאלאץ. היינט הויבט זיך אן די ארבעט אין ערנסט, און די פארהאנדלונגען וועלן פארגעזעצט ווערן.

דער קעניג אין זיין רעדע וועלכע איז דורך ראדיא פארשפרייט געווארן איבער פארשיידענע טיילן פון דער וועלט, האט ווארים באגריסט די דעלעגאטן צו דער קאנפערענץ.

דעם קעניגס רעדע

לאנדאן, יאנו. 22. — פאלגענד איז דער טעקסט פון דער רעדע געהאלטן נעכטן פון קעניג דזשארדזש ביי דער דערעפענונג פון דער פלאטן אנטוואפענונג קאנפערענץ וואס ווערט איצט אפגעהאלטן אין לאנדאן פון די פינף גרויס מאכטן: ענגלאנד, אמעריקע, פראנקרייך, יאפאן און איטאליע.

"מיט גרויס צופרידנהייט בין איך דא איצט אנוועזנד צו אויפנעמען די דעלעגאטן פון די פינף הויפט פלאטן מאכטן וועלכע האבן זיך פארזאמלט מיט דעם צוועק צו אפשאפן די איבלדיקע רעזולטאטן פון פארשוועדערישער קאנקורענץ אויף פלאטן באוואפענונגען. יעדער פאלק פארטראכט דא שטאלצירט מיט איר פלאט, שטאלצירט מיט יענע פלאטן דערגרייכונגען און אינספירירנדיקע טראדיציעס. עס איז ניט די שולד פון די דאזיקע טראדיציעס און אויך ניט פון אונזערע פלאטן אויב די קאנקורענץ אין פלאטן קאנסטרוקציע צוליב די, אזוי צו זאגן, נויטווענדיקייטן פון פאליטיק, האט געפירט צו א געפיל פון אומזיכערקייט צווישן פעלקער און אפילו צו דער ריזיקע פון מלחמה.

"זינט דער גרויסער מלחמה האבן אלע פעלקער באשטימט אז די מענשלאכע שטאטס פאליטיק זאל אנווענדן אלע מיטלען צו אויסמיידן די דאזיקע גרויסע טראגעדיע אז זי זאל מער ניט פאסירן. אין דעם אויפבוי פון פרידן וועלכן מיר זוכן איז איינע פון די וויכטיקסטע זאכן אן אפמאך צווישן די ים פעלקער וואס זאל באגרעניצן דעם יכוח פון פלאטן און צו רעדוצירן עס צו א פונקט אין אנקלאנג מיט דער נאציאנאלער זיכערקייט. די פראקטישע אנווענדונג אין דעם פרינציפ פון דער רעדוקציע אין פלאטן מאכטן האבן זיך אין דער פארגאנגנהייט איבערצייגט צו זיין אן ענין פון אומגעהויערער שוועריקייט. גרויס דערפאלג איז דערגרייכט געווארן ביים שלום פון דעם וואשינגטאנער אפמאך אין 1922, ווען עס זיינען איינגעפירט געווארן געוויסע באגרעניצונגען אין דער קאנסטרוקציע פון גרויסע שיפן און שיפן צו פירן לופט שיפן. אבער זינט יענער צייט זיינען אלע פארזוכן צו שטייגן העכער פון יענעם פונקט — דורכגעפאלן.

"איך גלויב אז איר, צו וועמען אייערע רעגירונגען האבן אנפארטרויעט די גרויסע מיסיע צו פארטזעצן דעם פארזוך וואס איז אנגעפאנגען געווארן אין וואשינגטאן, זייט באלעבט מיט׳ן צוועק צו ארבעטן ניט בלויז צו גונסטן אויסשליסלאך פאר אייערע באזונדערע פעלקער, נאר מיט נאבעלער אינספיראציע און מיט דעם באשלוס אפצושאפן איין מאל פאר אלע מאל די דאזיקע שטרויכלונג פון דעם וועג פון דעם ציוויליזירטן פראגרעס.

"אלע פעלקער האבן פארשיידענע נויטען וואס פאדערן ספעציעלע באטראכטונגען, אבער אויב יעדעס פאלק איז גלייך אנטשלאסן צו ברייננען א קרבן אלס א ביישטייערונג לטובת הכלל, פיל איך זיכער, אז אייער נאכדיינקען וועט געבן א גרויסן און דויערנדיקן בענעפיט ניט בלויז צו די לענדער וועלכע איר פארטרעט, נאר צו דער אלגעמיינער מענשהייט.

"איך גלויב ערנסט אז די רעזולטאטן פון דער דאזיקער קאנפערענץ וועלן פירן צו דער באלדיקער פארלייכטערונג פון דער פלאטן משא פון באוואפענונג וואס ליגט איצט אויף די פעלקער פון דער וועלט, און אויך צו דער פארלייכטערונג פון דער ליגס צוגרייטונג קאמיסיע פאר אנטוואפענונג, און וועט אויך פארשנעלערן די צייט ווען אן אלגעמיינע אנטוואפענונג, קאנפערענץ וועט קאנען פארהאנדלען די דאזיקע פראבלעם אפילו אין א מער ברייטערער פארמע. מיט דער דאזיקער האפענונג וועל איך נאכפאלגן אייערע פארהאנדלונגען מיט דעם נאענטסטן אינטערעס און אויפמערקזאמקייט".

עפענונגס רעדע גוט געהערט אין וויניפעג

טויזנטער מענשן אין וויניפעג (ווי אין אנדערע טיילן פון לאנד), וואס זיינען אויפגעשטאנען פרי גענוג, האבן קלאר און דייטלאך ביי זיך אין דער היים דורך ראדיא געהערט נעכטן פארטאג די רעדע פון קעניג דזשארדזש ביי דער עפענונג פון דער פלאטן קאנפערענץ, די רעדע פון פ״ע מיער מאקדאנאלד און פון די אנדערע דעלעגאטן. די רעדעס פון דעם פראנצויזישן פארשטייער, פרעמיער טארדיא, און פונ׳ם יאפאנעזישן פארשטייער, זיינען געווען אין זייערע אייגענע שפראכן, אבער זיי זיינען באלד איבערגעזעצט געווארן אין ענגליש. דער איטאליענישער פארשטייער האט גערעדט אין ענגליש.

גאנצע אידישע שטעטל אין אוקראינע קאלעקטיוויזירט געווארן

מאסקווע, יאנו. 22 (איטא). — עטלאכע הונדערט פאמיליעס, אלע איינוואוינער פונ׳ם שטעטל אקנע, מאלדאוויע, האבן זיך פאראייניקט אין איין קאמונע, לויט׳ן באשלוס פונ׳ם קרייז סאוועט.

דאס איז דער ערשטער פאל אין סאוועטן פארבאנד, אז א גאנצע שטעטל זאל פארוואנדלט ווערן אין איין קאמונע, איינשליסנדיק דערביי די גאנצע אידישע קאלאניע, וואליארקע.

די ארבעטער, בעל-מלאכה׳ס און ארבעטסלאזע זיינען אלע גלייכע מיטגלידער פון דער קאמונע, און זייער אייגן לעבן און די לעבנס פון זייערע פאמיליעס וועלן רעגולירט ווערן דורך די תקנות פון דער קאמונע.

די אידישע באפעלקערונג פילט זיך גליקלאך, ווייל דאס וועט אפשאפן די אומגעהייערע ליידן פון די ארבעטסלאזע, ווייל קיין איינציקער מענש פון שטעטל איז ניט אויסגעלאזן געווארן פון דער קאמונע, וועלכע דארף באזארגן, אויף וויפל אירע מיטלען דערלויבן דא, אלעמען גלייך.

—(::)—

מזל טוב

א זון געבארן צו מר. און מרס. מ. בעיער, מוטער און קינד אין גרויס האספיטאל אין גוטן צושטאנד.

דריקט אויס אנערקענונג צו דאס איד. ווארט

פראפעסאר גאלאצקי, שליח פונ׳ם פאלקס-געצייג קאמפיין פאר די דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד, האט צו אונז צוגעשיקט דעם פאלגענדיקן בריוו איידער ער האט פארלאזט וויניפעג:

"דאס אידישע ווארט".

"חשוב׳ע הערן, —

"איידער איך פאר אפ, נויץ איך אויס די דאזיקע געלעגנהייט אויסצודריקן אייך די הארציקסטע דאנקען אין נאמען פונ׳ם פאלקס-געצייג קאמפיין פאר די דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד, פאר דער שטיצע וואס איר האט געגעבן אונז אין דער ארבעט.

"איך האב צוערשט אנגעהויבן די ארבעט אין מערב קאנאדע ווען איך בין אנגעקומען קיין וואנקאווער, ארום דעם 1טן דעצעמבער, און אייער צייטונג איז געווען די וואס האט שוין דאן געהאט באקאנט די דארטיקע אידן מיט דעם צושטאנד וואס הערשט אין רוסלאנד. אין האט מיר געהאלפן זייער פיל אין די גרעסערע שטעט צוציען די אידן צו דער ארבעט.

"איך בין אנגעקומען קיין וויניפעג דעצ. 29טן, און דא איז אונז געלונגען צו שאפן ביים אנהייב פונ׳ם קאמפיין אין א קורצער צייט איבער צוויי טויזנט דאלאר, א דאנק אייער הילף און איינפלוס דורך עדיטאריעלס, ארטיקלען און נייעס. איך בין זיכער, אז איר וועט אויך ווייטער העלפן די טוער אין דער דאזיקער ארבעט.

"איך נויץ שוין אויך אויס די געלעגנהייט צו באדאנקען אין נאמען פון דער ארגאניזאציע אלע די וואס האבן זיך אקטיוו באטייליקט אין דעם קאמפיין און אלע וויניפעגער אידן בכלל וואס האבן מיט זייערע ביישטייערונגען געהאלפן דעם פאנד.

"מיט דרך ארץ, אויפריכטיק אייערער,

"פאר׳ן פאלקס געצייג קאמפיין,

פראפ. ש. גאלאצקי".

68-יאריקער טאטע טובל׳ט 30טע קינד

אטאווא, יאנו. 22. — לואיס דוביו האט דא איצט גע׳טובל׳ט זיין 30טן קינד, און ער מלובט, אז ער האט די גרעסטע פאמיליע, ווייל 28 פון זיינע קינדער לעבן נאך.

דוביו׳ס ערשטע פרוי, וועלכע איז געשטארבן מיט 15 יאר צוריק, האט איבערגעלאזן 23 קינדער, און זיי אלע לעבן. זיין צווייטע פרוי, וועלכע איז איצט 38 יאר, האט אים דערוויל געבראכט דאס זיבעטע קינד, און צוויי פון אירע קינדער זיינען געשטארבן.

דוביו אליין איז "יונגערמאנטשיק" פון 68 יאר, און ער אליין האט געהאט 17 ברידער און שוועסטער, פון וועלכע בלויז צוויי לעבן.

—(::)—

בריטישע פארלאמענט סעסיע געעפנט

לאנדאן, יאנו. 22. — די סעסיע פון פארלאמענט איז געעפנט געווארן נעכטן. אין ביידע הייזער איז די רעגירונג אטאקירט געווארן איבער דער ארבעטסלאזיקייט פראגע. אלעמענס אויפמערקזאמקייט ווערט אבער פארנומען מיט דער פלאטן קאנפערענץ, און די אטאקעס זיינען דערפאר ניט געווען אזוי שארף ווי אויף דער לעצטער סעסיע.

די רעגירונג איז געשלאגן געווארן אין לארדן הויז מיט 117 שטימען צו 18 איבער דעם ביל פון ארבעטער שטיצע, וועלכער איז אנגענומען געווארן אין הויז אויף דער לעצטער סעסיע. דאס האט אבער קיין באזונדער באדייטונג ניט. — די רעגירונג איז שוין ניט איין מאל געשלאגן געווארן אין לארדן הויז.

אגב - אורחא

פון מארק

נאך אן ארגומענט פאר א קולטור געזעלשאפט

3.

ווענן די פונדאמענטאלע אורזאכן וואס האבן ארויסגערופן די אידישע קולטור געזעלשאפט באוועגונג, האב איך דא ניט פיל צו זאגן: ח׳ שאפירא האט דאך אין אנהויב פון זיין ארטיקל אליין אנגעצייכנט אויף דער נויטווענדיקייט פון אזא געזעלשאפט.

עס איז אבער דאך געווען די צייט, ווען די קולטור געזעלשאפט איז געווען, ווי אדם אין גן-עדן איידער ער האט האט פארזוכט-דעם עץ-הדעת, ווי דער אנהויב פון ח׳ שאפיראס ארטיקל, און האט ניט געהאט אפילו קיין אנונג ווענן די זינד וועלבע ח׳ שאפירא שרייבט איר איצט צו.

און דאן האבן די איניציאטארן פון איר גרינדונג גערופן צו די פארטיי גענעראלן: קומט און ארבעט מיט אונז.

און די פארטיי גענעראלן האבן, אין ענטפער, צעשיקט א שטרייגנען "אוקאז" צו זייערע סאלדאטן: השמר והזהר, דאס איז א טריפה׳נע ארגאניזאציע, וואס פירט אראפ כשר׳ע אידישע קינדער פון דרך הישר.

האבן די פועלי-ציוניסטישע גענעראלן געסטראשעט מיט "א אידישיסטישער מאכרייקע", און די קאמוניסטישע — מיט "א בורזשואזער-מאכרייקע". נו, ווי זשע קאן מען אלעמען געהאווירן?

מיט איין ווארט: די פארטיי גענעראלן האבן ניט איינגעשטימט מיט דער מיינונג וואס ח׳ שאפירא האט אויסגעדריקט (און באלד חרטה געהאט) אין זיין ארטיקל, אז ס׳איז נויטיק א פאראייניקונג פון קולטורעלע כחות. — זיי ווילן ניט קיין קולטור, וואס געפינט זיך ניט אונטער דירעקטן איינפלוס פון זייערע פארטייען, און וואס זאל ניט דינען דירעקט זייערע פארטיי-צוועקן.

**
*

איך פערזענלאך שטים דערפאר איין מיט לייבוש לערערס מיינונג, אז די קולטור געזעלשאפט האט נאך אן אויפגאבע: צו באקעמפן די פארטייאישע שמאל-קעפיקייט אויף דער אידישער גאס (ניט די פארטייען גופא, חלילה, סיידן שמאלקעפיקייט איז א יסוד פון זייער אמונה). . .

עס איז נויטיק פאר איר צו באקעמפן די קולטורלאזיקייט אויף דער אידישער גאס און אריינברייינגען מער טאלעראנץ, פארשטענדעניש און אכטונג פון איינעם צום צווייטן.

אט פארגלייכט די "פרייהייט" אין איריש, צו איר ברודער-ארגאן, "דיילי-ווארקער", אין ענגליש. די זעלבע ציל, די זעלבע מענשן אפילו. און וואס פאר אן אונטערשייד! דער ענגלישער ארגאן איז שיר ניט "בורזשואז" אנשטענדיק, כאטש ער איז אויך איינג פארטייאיש, — און די "פרייהייט" — הפקרות.

און דאס זעלבע — "פארווערטס" און וועלכער ס׳איז סאציאליסטישער ארגאן אין ענגליש.

פאר דער ענגלישער גאס האט מען דרך ארץ, און אויף דער אידישער — שפיים מען.

און דער פארטיי קאמף אויף דער אידישער גאס איז אזוי פארניכטנדיק, אז ער גראבט אונטער אלץ וואס ווערט געשאפן. און טאקע די באציאונג צו דער אידישער קולטור-געזעלשאפט, — א שמאלקעפיקע און א ביטול׳דיקע, — איז איינער פון די שטארקסטע ארגומענטן פאר א קולטור געזעלשאפט.

*
* *

פארטייען פירן דורך וויכטיקע פונקציעס אין געזעלשאפטלאכן לעבן, און מען דארף זיי האבן.

פארטיי קאמף איז אומפארמיידלאך, ווען עס זיינען דא פארטייען, אבער דער קאמף קאן דורכגעפירט ווערן מיט קולטורעלע מיטלען.

פארטיי מענשן מאגן זיין איבערצייגט אין זייערע אמת׳ן, אבער זיי מאגן פארשטיין, אז אנדערע קאנען האבן אנדערע אמת׳ן, און דאן וועלן זיי האבן אביסל מער טאלעראנץ צו זיי.

פארטיי מענשן מאגן אפילו זיין איבערצייגט, אז זייערע איז די וויכטיקסטע אויפגאבע אין לעבן. זיי מוזן אבער אנערקענען דאס רעכט צו ארבעטן אויף אנדערע, זאל זיין ווייניקער וויכטיקע געביטן, מיט וועלכע זיי האבן קיין צייט ניט אפצוגעבן זיך ווי געהעריק (ווי ח׳ שאפירא גיט צו).

שטערן יענע אין זייער ארבעט איז — אומקולטורעל.

אט די עלעמענטארע אמת׳ן דארפן קלאר געמאכט ווערן פאר דער אידישער גאס, און די איבערגעטריבענע פרעטענזיעס פון די פארטיי "נאפאלעאנען" דארפן באקעמפט ווערן מיט אלע קולטורעלע מיטלען, — אפילו מיט דער בייטש פון שארפסטן סארקאזם, וועלכן ח׳ לערער האט טיילוויז באנוצט, און וועלכער האט אזוי ארויסגעבראכט פון די כלים ח׳ שאפירא, — סארקאזם איז זא קולטורעלער מיטל, און זייער א ווירקזאמער.

*
* *

זאל איך דא נאך באריר׳ן די גרויסע עולה וואס ח׳ שאפירא באגייט ווארענענדיק דאס יונגנט קעגן די כלומר׳שטריקע געפארן פון דער קולטור-געזעלשאפט, בעת ער ווייס ווי שווער עס איז בכלל צו באווענן דאס היגע יוגנט צו פאראינטערעסירן זיך מיט אידישע פראבלעמען?

אבער דאס וועט דאך אונז פירן צו דער זעלבער פראגע פון פארטייאישער איינגעהארציקייט: ח׳ שאפירא, ווי א פארטיי מענש, זעט דעם איינציקן תכלית פון אלע תכליתים — זיין פארטיי, אדער, אין ערגסטן פאל, א פארטיי וואס זאל אים געבן א געלעגנהייט צו באקעמפן זי״. . .

און דאס האט מיך דערפירט צום נעראנק א נאמען צו געבן מיינע באמערקונגען ווענן דעם ענין:

"נאך אן ארגומענט פאר א אידישער קולטור געזעלשאפט". . .